

Prof.dr.sc. Božo Vukoja¹
Mag.oec. Matea Antonela Vukoja²
Doc.dr.sc. Mirsada Murtić³

REORGANIZACIJA STEČAJNOG DUŽNIKA U STEČAJNOM POSTUPKU⁴

REORGANIZATION OF THE BANKRUPTCY DEBTOR IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

SAŽETAK:

Stečaj predstavlja prestanak rada društva prodajom imovine stečajnog dužnika, a sve s ciljem kolektivnog namirenja povjerilaca. Nakon otvaranja stečaja poduzeća, stečajna zakonska regulativa prepoznaje i pojam restrukturiranja (reorganizacija) u stečaju. Do uvođenja pojma restrukturiranja u stečaju u naše domaće zakonodavstvo, stečajni postupak je redovno značio i prestanak poduzeća kao pravnog lica. Suština plana restrukturiranja, odnosno stečajnog plana, je u poduzimanju mjera sanacije kojima se povjeriocima, uz njihov pristanak, omogućava bolje namirenje nego rasprodajom njihove imovine u stečajnoj likvidaciji.

Nakon otvaranja stečaja poduzeća, sva nadležnost i odgovornost za vođenje knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja prelaze na stečajnog upravitelja. U stečajnom postupku obavezna je izrada stečajnih bilanci, i u tu svrhu se sastavljaju: početna stečajna bilanca koja se sastavlja na osnovu popisa imovine i obaveza kao i zaključna stečajna bilanca, gdje se nakon prodaje imovine i izmirenja obaveza iz stečajne mase i troškova stečajnog postupka podnosi izvještaj stečajnom sudcu. Osnovni ekonomski principi stečaja su: duljina trajanja stečajnog postupka, troškovi stečajnog postupka i procent namirenja povjerilaca u stečajnom postupku.

Cilj ovog rada je ukazati na mogućnosti provođenja plana restrukturiranja (reorganizacije) u stečaju, odnosno ukazati na računovodstveno-ekonomski aspekt stečaja. U radu će biti prikazan plan restrukturiranja u stečaju, odnosno stečajni plan komunalnog poduzeća nad kojim se uspješno sprovodi stečajni postupak, također, bit će prikazane i stečajne bilančne radnje koje se dešavaju u stečajnom postupku. U radu će se ukazati na praktičnu problematiku samog rada stečajnih upravitelja prilikom vođenja stečajnih postupaka. Cilj rada je doći do spoznaje o praktičnoj problematici stečajnih postupaka u Bosni i Hercegovini i njihovog mišljenja o restrukturiranju u stečaju.

KLJUČNE RIJEČI: stečaj, stečajni postupak, stečajne bilance, restrukturiranje u stečaju, stečajni upravitelj, poduzeće u stečaju,

---

¹ Prof dr.sc. Božo Vukoja -Redovni profesor na Sveučilištu Vitez u Vitezu

² Mag.oec. Matea Antonela Vukoja – direktor revizorskog društva REVIDENT d o.o. Grude

³ Doc.dr.sc. Mirsada Murtić, UHY Revident d.o.o. Mostar

⁴ Urednički kolegij časopisa je recenzirao i kategorizirao rad kao NAUČNI- PREGLEDNI RAD

ABSTRACT

Bankruptcy represents the termination of the company's operation by selling the assets of the bankrupt debtor, all with the aim of collective settlement of creditors. After the opening of bankruptcy of a company, the bankruptcy legislation so recognizes the concept of restructuring in bankruptcy. Until the introduction of the concept of bankruptcy restructuring in our domestic legislation, bankruptcy proceedings regularly meant the termination of a company as a legal entity. The essence of their structuring plan, i.e. the bankruptcy plan, is to undertake recovery measures which, with their consent, enable creditors to get a better settlement than by selling off their assets in bankruptcy liquidation. After the opening of bankruptcy of a company, all authority and responsibility for keeping books and compiling financial statements pass to the bankruptcy administrator. In the bankruptcy procedure, it is mandatory to draw up bankruptcy balance sheets, and for this purpose they are drawn up: the initial bankruptcy balance sheet, which is drawn up on the basis of the list of assets and liabilities, as well as the final bankruptcy balance sheet, where after the sale of assets and settlement of the liabilities of the bankruptcy estate and the costs of the bankruptcy procedure, a report is submitted to the bankruptcy to the judge. The basic economic principles of bankruptcy are: the length of the bankruptcy procedure, the costs of the bankruptcy procedure and the percentage of settlement of creditors in the bankruptcy procedure.

The aim of this paper is to point out the possibilities of implementing a restructuring plan in bankruptcy, that is, to point out the accounting and economic aspects of bankruptcy. The paper will present their structuring plan in bankruptcy, i.e. the bankruptcy plan of a utility company that is success fully under going bankruptcy proceedings, as well as the bankruptcy balance actions that take place in the bankruptcy proceedings. Administrator when conducting bankruptcy proceedings. The aim of the paper is to gain knowledge about the practical issues of bankruptcy proceedings in Bosnia and Herzegovina and their opinion on restructuring in bankruptcy.

KEYWORDS: bankruptcy, bankruptcy proceedings, bankruptcy balance sheets, restructuring in bankruptcy, bankruptcy administrator, company in bankruptcy,

JEL: G33

UVOD

Pitanje stečaja u današnjim okolnostima je veoma aktualno. Svjedoci smo čestog propadanja poduzeća i prestanka njihovog postojanja. Međutim, stečaj nekog poduzeća ne mora značiti i prestanak poslovanja. Nadu za oporavak i nastavak poslovanja poduzeće može tražiti kroz restrukturiranje u stečaju. Restrukturiranjem u stečaju, tj. donošenjem stečajnog plana planiraju se mjere, koje se donose prema poduzeću u stečaju, a koje mu omogućavaju nastavak poslovanja .

U Bosni i Hercegovini i zemljama u okruženju, kao i u svim tranzicijskim državama općenito, još uvijek se teorijski i praktično ne primjenjuje pojam restrukturiranja u stečaju.

Ovim radom se želi ukazati na ekonomsko-računovodstveni aspekt stečaja, jer sam pojam stečaja predstavlja osim pravnog i ekonomski posao.

1. PREDMET, PROBLEM I OBJEKT ISTRAŽIVANJA

Brojni gospodarski subjekti u Bosni i Hercegovini i okruženju se nalaze u stečajnom postupku. Razlozi pokretanja stečajnog postupka sadržani su u činjenici da je nakon prelaska sa socijalističkog na tržišni sistem privređivanja jedinstveni gospodarski prostor nestao. Također, veoma neuspješna privatizacija koja je provedena u Bosni i Hercegovini dovela je do uništavanja poduzeća koja su nekada zapošljavala veliki broj radnika. Pored toga i brojni su drugi razlozi za pokretanje stečaja .

Dakle, pitanje stečaja u današnjim okolnostima je veoma aktualno. Ali stečaj nekog poduzeća ne mora značiti i prestanak poslovanja jer kroz restrukturiranje u stečaju ono može nastaviti sa radom. Donošenjem stečajnog plana se predviđaju mjere koje stečajnom dužniku omogućavaju nastavak poslovanja i stjecanje dobiti. Nažalost, u Bosni i Hercegovini i zemljama u okruženju, kao i u svim tranzicijskim državama općenito, još uvijek se teorijski i praktično ne primjenjuje pojam restrukturiranja u stečaju.

To je razlog više da se ti problemi konzistentno istražuju jer oni impliciraju brojne štetne posljedice po ekonomiju i privredu jedne države. Iz takve problematike i problema istraživanja determinira se i predmet našeg rada , koji je zasnovan na teorijskim i empirijskim osnovama, i on je: Restrukturiranje u stečaju kao način financijskog ozdravljenja stečajnog dužnika.

2. PRAVNA I ZAKONSKA REGULATIVA PODUZEĆA U STEČAJU

2.1.Pravna regulativa stečajnog postupka u Bosni i Hercegovini

Stečaj je zakonom utvrđen postupak koji se provodi nad imovinom dužnika radi kolektivnog namirenja povjerilaca. Osim namirenja povjerilaca, stečajem se onemogućava daljnje loše poslovanje privrednog subjekta.

„U teoriji i praksi stečaj se provodi poštivanjem određenih načela od kojih su najvažnija:“

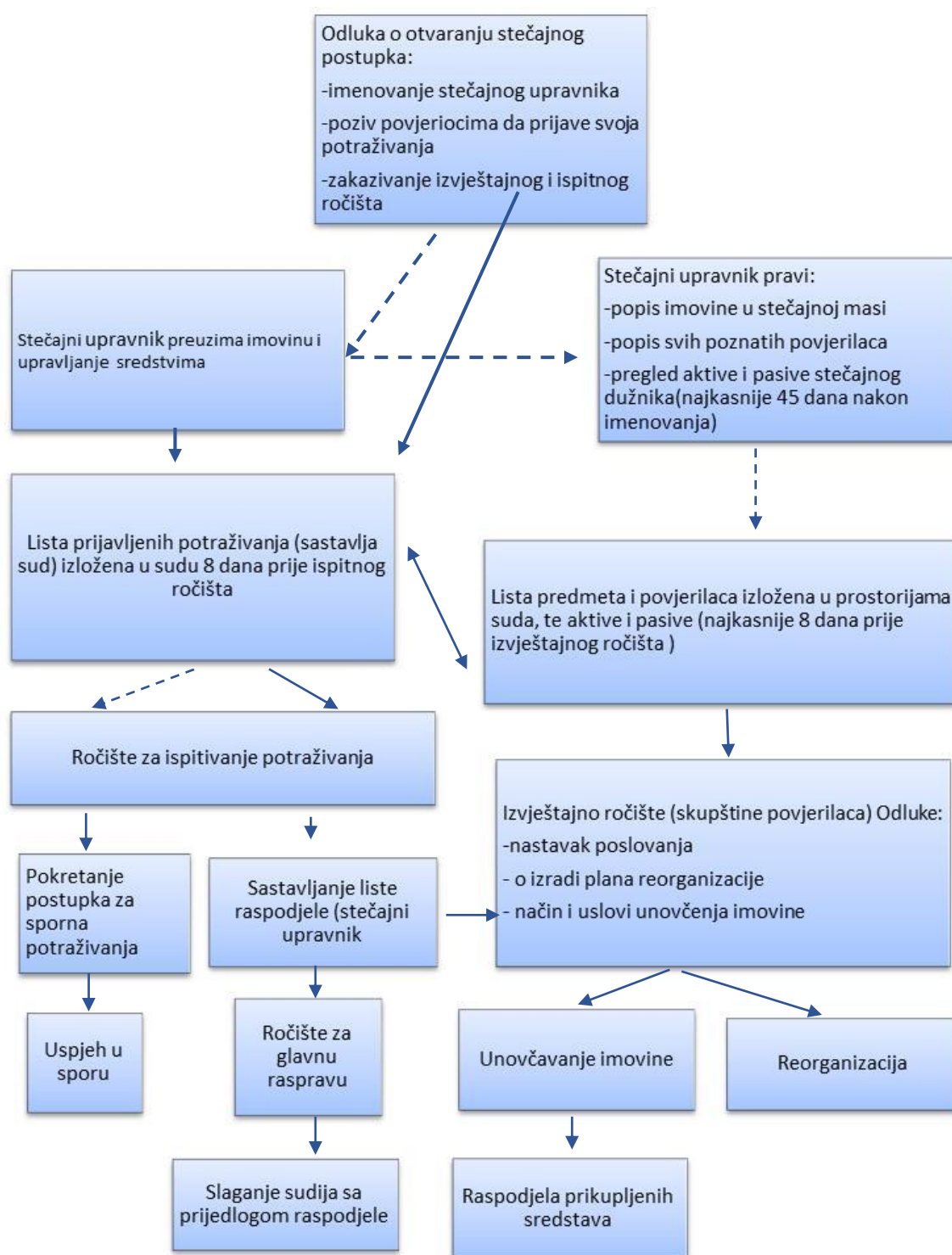
- *načelo jednakosti* koje podrazumijeva da su svi povjerioci jednaki prilikom namirenja iz stečajne mase (izuzetak izlučnih i razlučnih povjerilaca),
- *načelo univerzalnosti* – u stečajnu masu ulazi sva imovina dužnika,
- *načelo unovčenja imovine* – vrši je stečajni upravitelj na javnoj prodaji,
- *načelo ograničenja* – podrazumijeva ograničenje dužnikovih aktivnosti u pogledu raspolaganja imovinom,⁵
- *načelo atrakcije* – odnosi se na nadležnost suda koji se ovim principom proglašava nadležnim u pojedinim slučajevima kada obično nema nadležnosti, a slučaj je usko u vezi sa stečajem za kojeg je sud nadležan.

Međutim, stečaj ne mora uvijek da se završi likvidacijom poduzeća: prodajom imovine, zatvaranjem poduzeća i otpuštanjem radnika. Može se provesti i postupak restrukturiranja (reorganizacije) poduzeća čime će ono opstaje i nastavlja sa radom ali u nešto izmijenjenom obliku. U narednoj shemi bit će dat prikaz koraka u oba slučaja: stečaja ili reorganizacije i u narednim poglavljima sve faze oba slučaja će biti detaljnije objašnjene.

---

⁵Čolović, V. , Stečajno pravo, Banja Luka, 2015, str. 26-29.

Slika 1. Shema stečajnog postupka u BiH

Izvor: osobni izvor

2.1.1. Pravni okvir

U Bosni i Hercegovini, stečajna legislativa je u nadležnosti entiteta Bosne i Hercegovine. Oba entiteta imaju gotovo identične zakone o stečajnom postupku. U Republici Srpskoj, zakon o stečaju je usvojen je 2002. godine (Službene novine RS, br. 67/02) , a u F BiH Zakon o stečaju je usvojen 2003. godine (Službene novine F BiH, br. 29/03.).

Zakon o stečaju je entitetski zakonski propis i za područje Federacije Bosne i Hercegovine je u primjeni Zakon o stečajnom postupku u FBiH koji je u osnovnom tekstu donesen 2003. godine a koji je nakon toga pretrpio 3 izmjene: 2004., 2006. i 2018. godine.

Oba ova zakoni se temelje na Zakonu o insolventnosti Savezne Republike Njemačke. Novi zakoni su napustili neke od odredbi Zakona o prisilnom namirenju, stečaju i likvidaciji, koji je stečajnog dužnika stavljao u povoljniji položaj u odnosu na povjerioce. Pored toga, stari zakon nije osiguravao efikasno provođenje stečajnog postupka i nije sadržavao odredbe koje bi omogućile uspješno restrukturiranje stečajnog dužnika.

2.1.2. Uzroci i razlozi za otvaranje stečajnog postupka

Kao uzrok stečaja može se navesti, prije svega, nesposobnost uprave poduzeća kao i mnogi faktori interne i eksterne prirode, finansijski i marketinški uzroci.

Među najvažnijim internim uzrocima nastanka stečaja poduzeća možemo navesti: neadekvatno upravljanje poduzećem, slaba edukacija uprave poduzeća, nerealno postavljeni ciljevi poduzeća, nemotivirani zaposleni itd.

Najvažniji eksterni uzroci su: tržišna konkurencija, promjene zakonske regulative, svjetske ekonomske krize, politički faktori i dr.

Finansijski uzroci su: otežana mogućnost pribavljanja kapitala, zaduženost, naplativost potraživanja itd.

U najvažnije marketinške uzroke spadaju: slaba lokacija poduzeća, nezadovoljavajući kanali prodaje, odliv glavnih klijenata itd.

Razlozi za pokretanje stečaja su: platežna nesposobnost stečajnog dužnika (insolventnost) ili očekivana ili prijetuća platežna nesposobnost (očekivana insolventnost). Platežna nesposobnost stečajnog dužnika nastaje onda kada subjekt nije u stanju da izvršava svoje prispjele obaveze u kontinuitetu od 30 dana.⁶ Prijetuća platežna nesposobnost je procjena da stečajni dužnik neće biti u mogućnosti da izvršava svoje obaveze u narednom periodu i u tom slučaju pravo za pokretanje stečaja ima samo dužnik.⁷

2.1.3. Organi stečajnog postupka

Organi stečajnog postupka su:

- stečajni sudac
- stečajni upravitelj,
- skupština i
- odbor povjerenika.

---

⁶Zakon o stečajnom postupku, „Službene novine Federacije BiH“, br. 29/03, 33/04, 42/06,52/18 član 6. stav 2. i 3.

⁷Ibidem članak 6. stav 3. i 4.

Stečajni sudac:⁸

- upravlja stečajnim postupkom od njegovog pokretanja do zaključenja,
- imenuje privremenog stečajnog upravitelja, stečajnog upravitelja i članove privremenog odbora povjerilaca,
- vrši pravni nadzor nad radom stečajnog upravitelja,
- koordinira rad svih organa stečajnog postupka,
- odlučuje o visini naknada i nagrada za rad stečajnog upravitelja i članova odbora povjerilaca.

Stečajni upravitelj⁹:

- je operativno tijelo stečajnog postupka,
- imenuje ga stečajni sudac odlukom o otvaranju stečajnog postupka,
- ima zadatak da upravlja i unovči stečajnu masu, a sve u skladu s odlukom skupštine povjerilaca.

Skupština povjerilaca:

- je najviši organ povjerilaca ustanovljen Zakonom o stečajnom postupku radi zaštite interesa povjerilaca,
- prvu skupštinu povjerilaca saziva stečajni sudac rješenjem o otvaranju stečajnog postupka,
- kasnije skupštinu povjerilaca zakazuje stečajni sudac kada ocijeni da je to potrebno te na prijedlog stečajnog upravitelja, odbora povjerilaca i najmanje pet povjerilaca,
- skupštinom povjerilaca predsjedava stečajni sudac.

Odbor povjerilaca je fakultativni organ stečajnog postupka, a odluku o izboru odbora i njegovom sastavu donosi skupština povjerilaca.

U odboru povjerilaca moraju biti zastupljene sve grupe povjerilaca:¹⁰

- povjerioci sa najvišim potraživanjima,
- povjerioci sa niskim potraživanjima,
- povjerioci sa razlučnim pravom i
- predstavnici zaposlenika dužnika,
- osobe koje ne spadaju u stečajne povjerioce, ali svojim stručnim znanjem mogu doprinijeti radu odbora povjerilaca,

Odbor povjerilaca sastoji se od neparnog broja članova koji ne može biti veći od sedam.¹¹

2.1.4. Stečajna masa i stečajni povjerioci

Stečajnom masom definira se cjelokupna imovina dužnika (pokretna i nepokretna, financijska i nefinancijska), dakle imovina koju je stečajni dužnik stekao u vrijeme otvaranja stečaja, kao i imovina koju je stekao tokom stečajnog postupka. Stečajna masa služi namirenju troškova stečajnog postupka i najvažnije – namirenje potraživanja povjerilaca.

---

⁸Ibidem, članak 22.stav 1.,2. i 3.

⁹ Ibidem članak 25. stav 1.

¹⁰ Ibidem članak 29. stav 3.

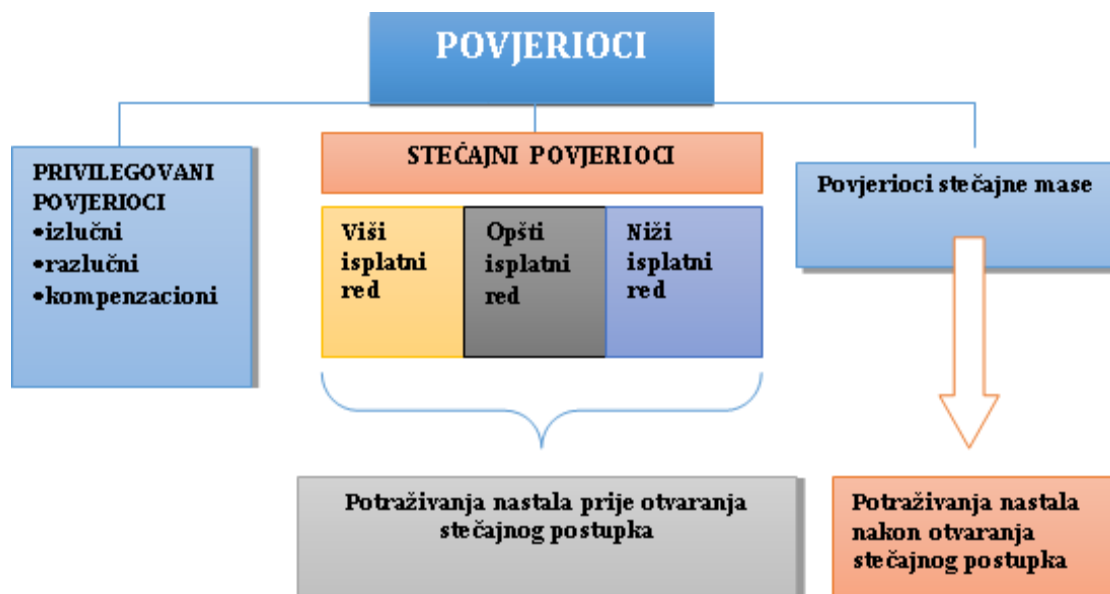
¹¹ Ibidem članak 29. stav 4.

Povjerioci u stečajnom postupku razvrstavaju se u sljedeće grupe:

- povjerioci sa pravom izdvajanja svoje imovine iz stečajne mase (izlučni),
- povjerioci sa pravom izuzimanja svoje imovine iz stečajne mase (razlučni),
- povjerioci stečajne mase i
- stečajni povjerioci.

Na narednoj slici mogu se vidjeti povjerioci u stečajnom postupku i njihova podjela:

Slika 1. Povjerioci u stečajnom postupku

Izvor: Mikerević. D., "Sudska vještačenja i stečajevi" Instruktivna nastava za stjecanje profesionalnog zvanja certificirani forenzični računovođa, Ekonomski fakultet Banja Luka, str. 68.

Izlučni povjerioci su osobe koje imaju pravo na izdvajanje imovine koja ne pripada stečajnom dužniku.¹² U tu vrstu imovine spada pokretna i nepokretna imovina koja nije vlasništvo dužnika kao npr.: roba u komisionu.

Povjerioci, koji imaju pravo na odvojeno namirenje svojih potraživanja iz određenih dijelova stečajne mase (založno pravo ili pravo na stvari ili pravu upisanim u javnim knjigama), se nazivaju razlučni povjerioci.

U **razlučne** povjerioce spadaju:¹³

- hipotekarni povjerioci,
- povjerioci koji su zakonski, pljenidbom ili sudskim sporazumom stekli založno pravo,
- povjerioci sa prenesenim pravom od strane dužnika radi osiguranja i
- povjerioci kojima pripada pravo zadržavanja.

Povjerioci stečajne mase su povjerioci koji imaju potraživanja na osnovu:

- troškova stečajnog postupka i/ili
- ostalih obveza stečajne mase.

¹² Ibidem članak 37. stav 1.

¹³ Ibidem članak 38. stav 2.

Stečajni povjerioci su osobni povjerioci dužnika koji u vrijeme otvaranja stečajnog postupka imaju imovinsko – pravna potraživanja prema njemu.

2.1.5. Povjerioci i redoslijed naplate

Stečajni povjerioci se, prema svojim potraživanjima, razvrstavaju u tri isplatna reda:¹⁴

- stečajni povjerioci višeg isplatnog reda,
- stečajni povjerioci općeg isplatnog reda,
- stečajni povjerioci nižeg isplatnog reda.

U stečajne povjerioce višeg isplatnog reda spadaju: troškovi prethodnog postupka, plaće zaposlenika za posljednjih osam mjeseci prije otvaranja stečajnog postupka kao i doprinosi na plaće, naknade štete zbog povrede na radu.¹⁵ Međutim, izmjenama Zakona o stečaju FBiH, članak 33. Zakona je promijenjen i on glasi: "U potraživanja višeg isplatnog reda ulaze potraživanja radnika i prijašnjih dužnikovih radnika nastala do dana otvaranja stečajnog postupka iz radnog odnosa u ukupnom bruto iznosu, otpremnine do iznosa propisanog zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom i potraživanja na osnovu naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti."¹⁶

U stečajne povjerioce općeg isplatnog reda spadaju: obične obaveze dužnika koje nisu obuhvaćene ni višim ni nižim redovima, odnosno koji imaju opravdan zahtjev prema stečajnom dužniku.¹⁷

U stečajne povjerioce nižeg isplatnog reda spadaju: obične obaveze dužnika koje nisu obuhvaćene ni višim ni nižim redovima, odnosno koji imaju opravdan zahtjev prema stečajnom dužniku.

U stečajne povjerioce nižeg isplatnog reda spadaju:¹⁸

- kamate na potraživanja stečajnih povjerilaca koje teku od otvaranja stečajnog postupka,
- troškovi koji nastaju stečajnim povjeriocima u stečajnom postupku,
- kazne i prekršajne novčane kazne,
- potraživanja koja se odnose na besplatnu uslugu stečajnog dužnika i
- potraživanja koja se odnose na povrat zajma koji nadomješta kapital nekog osnivača.

2.1.6. Unovčenje imovine stečajnog dužnika

Postupak stečaja koji se okončava bankrotstvom stečajnog dužnika se smatra završenim nakon što je unovčena njegova imovina, pokriveni troškovi stečajnog postupka, izmirene obaveze stečajne mase i isplaćeni stečajni povjerioci suglasno usvojenom planu diobe. Povjerioci višeg isplatnog reda imaju pravo namirenja svojih potraživanja u cijelosti.

¹⁴ Jogunčić L., Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Poslovni konsultant, Tuzla, str.73.

¹⁵ Rizvanović E., Osnovi poslovnog prava, mostar, 2016 godina, str.138 i 139.

¹⁶ Zakon o izmjenama zakona o stečajnom postupku FBiH, Službene novine Federacije BiH“ broj 52/18 od 04.07.2018.članak 1

¹⁷ Zakon o stečajnom postupku, „Službene novine Federacije BiH“, br. 29/03, 33/04, 42/06, 52/18, članak 32. stav 1.

¹⁸ Ibidem, članak 34. stav 1.

Dakle, iz slobodne stečajne mase najprije će se namiriti obaveze prema povjeriocima za troškove nastale u toku prethodnog postupka, a zatim obaveze prema zaposlenicima iz radnog odnosa nastala do dana otvaranja stečajnog postupka u ukupnom bruto iznosu, otpremnine do iznosa propisanog zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom i potraživanja na osnovu naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti za posljednjih osam mjeseci do dana otvaranja stečajnog postupka, a u visini najniže plaće za svaki mjesec obračunate prema Općem kolektivnom ugovoru za teritoriju FBiH i doprinosima u skladu sa zakonom. Isto vrijedi i za plaćanje naknada štete za povrede na radu koje se isplaćuju u punom iznosu.¹⁹

2.2.Propisi Europske unije na području stečajeva

Europska konvencija o stečajnom postupku donesena je 1995. godine, a sve sa ciljem da članice EU samostalno uređuju područje stečajnih postupaka. Ova konvencija, prije svega, dostavlja „pokušaj usklađivanja prava na području međunarodnih stečajeva, odnosno kada pojedini stečaj prelazi okvire jednog pravnog sistema i priznavanja stranih sudskih odluka.“²⁰

U članu 1.stav.1.Konvencije²¹ koja se primjenjuje na kolektivne stečajne postupke, navodi se da se kolektivni stečajni postupci baziraju na četiri kumulativne pretpostavke:

1. treba biti kolektivni stečajni postupak,
2. postojanje insolventnosti dužnika,
3. dužnik treba da potpuno ili djelimice prestane sa radom, ili da je njegova imovina potpuno ili djelimice ponuđena na prodaju,
4. u stečajnom postupku mora biti imenovan likvidator, odnosno stečajni upravitelj čiji je zadatak da se brine o imovini stečajnog dužnika.

Sve članice EU su potpisale ovu Konvenciju, osim Velike Britanije, i time ovaj pokušaj europskog stečajnog prva nije uspio. Međutim, odredbe Konvencije su zaživjele u Regulativi Vijeća Europe.

3. RESTRUKTURIRANJE(REORGANIZACIJA) U STEČAJU

3.1.Pojam i definicija restrukturiranja²² u stečaju

U stečajnom postupku može se provesti i restrukturiranje poduzeća, tako da stečaj ne mora završiti otpuštanjem svih radnika, prodajom imovine i zatvaranjem poduzeća. Restrukturiranje omogućuje stečajnom dužniku da opstaje i nastavlja poslovati u više ili manje izmijenjenom obliku.

Znači, nakon otvaranja stečajnog postupka postoje dva glavna puta: može se provesti redovan stečajni postupak ili se može provesti restrukturiranje u stečaju.²³ Stečajnim planom

¹⁹ Zakon o izmjenama zakona o stečajnom postupku FBiH, službene novine Federacije BiH“ broj 52/18 od 04.07.2018.članak 1

²⁰Sajter, D., *Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju*, Doktorska disertacija, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek 2008., str.69.

²¹(dostupno na <http://aei.pitt.edu/2840/01/070.pdf>,Pristupljeno 21.02.2024.)

²²Uz pojam “restrukturiranje“ pod istim značenjem koriste se još i izrazi reorganizacija“, preusstroj, sanacija itd. U ovom radu izabran je pojam“restrukturiranje u stečaju“

²³Sajter, D., *Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju*, doktorska disertacija, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek 2008, str. 20.

se predviđaju mjere koje se poduzimaju prema stečajnom dužniku kako bi on nastavio s poslovanjem. Subjekti stečajnog plana su stečajni dužnik, stečajni povjerioci i svi subjekti postupka prema kojima plan restrukturiranja može djelovati.

Restrukturiranje predstavlja alternativu stečaju jer je primarni cilj stečaja spašavanje stečajnog dužnika, a restrukturiranje, odnosno plan restrukturiranja predstavlja jedan od instrumenata za ostvarenje tog cilja. Restrukturiranju se pristupa kada se ispune uvjeti za otvaranje stečajnog postupka. Može se reći da restrukturiranje stečajnog dužnika podrazumijeva nastavak rada stečajnog dužnika unatoč tome što je pokrenut stečajni postupak, a samim tim podrazumijeva i mogućnost namirenja povjerilaca na način i pod uvjetima koji se određuju stečajnim planom.

3.2.Cilj restrukturiranja u stečaju

Plan restrukturiranja predstavlja izvršnu ispravu i njegovim usvajanjem obustavlja se stečajni postupak. Dakle, kada je plan restrukturiranja pravosnažno potvrđen on se ne može mijenjati u istom stečajnom postupku.²⁴

Po nekim autorima, restrukturiranje u stečaju se definira kao:

- “najsloženiji pravni zahvat uopće”²⁵.
- “stanoviti funkcionalni prioritet pred stečajem”²⁶.

Plan restrukturiranja stečajnog dužnika je dokument kojim se restrukturiraju postojeće obaveze stečajnog dužnika prema povjeriocima u nove obaveze i kojim se definiraju buduće aktivnosti poduzeća, a naročito u pogledu toga kako, kada i u kojoj mjeri će biti isplaćena dugovanja nastala u prošlosti. Potpuno odobren, provodljiv plan restrukturiranja, koji će dovesti poduzeće u čvrstu financijsku poziciju, je cilj kojem stečajni upravitelj treba težiti. To znači da se povjerioci moraju složiti s planom i biti adekvatno namireni od budućih zarada ili prodaje imovine.

Ovo je izuzetno afirmativna mjera koja može biti iskorištena da se mnogi pravni subjekti koji imaju afirmativne privredne djelatnosti reorganiziraju i spase od gašenja. U praksi bi to značilo da povjerilac svoja potraživanja namiri na način što će u procentualnom smislu biti suvlasnik tog pravnog subjekta čime bi se automatski stečaj obustavio jer bi povjerioci bili namireni kroz uloge i oslobodili duga stečajnog dužnika.

O ovoj mjeri bi trebalo dobro razmisliti da bude jedan od osnovnih modela kako spasiti privredne subjekte od propadanja. Jedna od mjera stečajnog plana je i prijedlog namirenja stečajnih povjerilaca koja može biti predložena u obliku smanjenja ili odgode isplate obaveze stečajnog dužnika. U praksi bi to značilo da stečajni dužnik sa povjeriocima može napraviti sporazum na način da dužnik povjeriocima u nekom periodu izmiruje svoja potraživanja iz dobiti koje ostvaruje, čime bi faktički stečajni dužnik nastavio sa obavljanjem svoje djelatnosti.

Obaveze stečajnog dužnika kao jedna od mjera može biti da se iste pretvaraju u kredit. To bi značilo da povjerioci svoja potraživanja pretvaraju u kreditna potraživanja što je u praksi diskutabilno s obzirom da kreditom može biti samo ograničeno pravno lice. Iz naprijed navedenih mjera koje se mogu predložiti stečajnim planom jasno je da je lepeza mjera jasno široka, i da stečajni plan može biti izuzetno afirmativan.

²⁴ Marić.S., “Nemogućnost izmjene usvojenog plana reorganizacije u istom stečajnom postupku. Pitanja i odgovori. Pravni instruktor 2017/29, elektronska baza Paragrafa, 2017.

²⁵ Barbić, Jakša: Preustroj dužnika u stečaju, zbornik radova sa godišnjeg savjetovanja “Aktuelna pitanja hrvatskog gospodarstva i pravne prakse” u Opatiji, 1996, inženjering biro, zagreb, 1996, str.13

²⁶ Dika, m.,: Insolventijsko pravo, Pravni fakultet u Zagrebu, zagreb, 1998, str.6.

Stečajni plan može predložiti stečajni dužnik zajedno sa otvaranjem stečajnog postupka. Nakon što se otvori stečajni postupak stečajni plan može podnijeti stečajni upravitelj i stečajni dužnik, ako je na skupštini povjerioca stečajnom upravitelju naložena izrada stečajnog plana taj se plan sudu može podnijeti u roku od 30 dana od održavanja skupštine. Sud ovaj rok može produžiti za još 30 dana.

3.3.Mjere restrukturiranja u stečaju

Kao najčešće korištene mjere u restrukturiranju u stečaju navode se:²⁷

- ostaviti stečajnom dužniku cjelokupnu ili dio njegove imovine radi nastavljanja poslovanja,
- prenijeti dio ili svu imovinu stečajnog dužnika na jedno ili više već postojećih pravnih osoba ili pravne osobe koje će tek biti osnovane,
- stečajnog dužnika pripojiti drugoj pravnoj osobi ili spojiti s jednim ili više pravnih osoba,
- prodati sva ili dio imovine stečajnog dužnika s razlučnim pravima ili bez njih,
- raspodijeliti svu ili dio imovine stečajnog dužnika između povjerilaca,
- izvršiti pretvaranje potraživanja u uloge,
- odrediti način namirenja stečajnih povjerilaca,
- namiriti ili izmijeniti razlučna prava,
- smanjiti ili odgoditi isplatu obaveza stečajnog dužnika,
- obaveze stečajnog dužnika pretvoriti u kredit,
- preuzeti jamstvo ili dati drugo osiguranje za ispunjenje obaveza stečajnog dužnika,
- urediti odgovornost stečajnog dužnika nakon završetka stečajnog postupka,
- izdati nove dionice i sl.

3.4.Pojam stečajnog plana

Plan reorganizacije u Zakonu o stečajnom postupku se definira kao stečajni plan. Stečajni plan se može izraditi i predložiti samo nakon otvaranja stečajnog postupka. Zbog toga i smatram da se jedna od osnovnih mjera prema ovako posrnulim pravnim subjektima treba poduzeti pokretanje stečajnog postupka. Stečajnim planom se može ostaviti stečajnom dužniku sva ili dio njegove imovine radi nastavljanja poslovanja stečajnog dužnika.

Ovo je možda najbitniji segment stečajnog plana i možda osnovna svrha njegove opravdanosti. Po mom mišljenju jedini opravdan stečajni plan je taj koji će omogućiti da stečajni dužnik nastavi da obavlja svoju poslovnu djelatnost. Naravno da bi se nastavljala obavljati poslovna djelatnost neophodno je da se stečajnom dužniku ostavi na raspolaganju bilo pokretna ili nepokretna imovina.

Planom se može prenijeti dio ili sva imovina stečajnog dužnika na jedno ili više postojećih lica ili lica koja će biti tek osnovana. I ova mjera je izuzetno bitna, jer kao što se vidi planom se može uključiti i neka druga poslovno sposobna lica koja će raditi u interesu stečajnog dužnika i na kojeg se može prenijeti njegova imovina. Stečajni dužnik se može pripojiti drugom licu ili spojiti sa više njih. Ova mogućnost se u privrednom pravu tretira kao statusna promjena i reorganizacija stečajnog dužnika. Međutim postavlja se pitanje da li privredni subjekti u većinskom državnom vlasništvu mogu praviti ovakve angažmane, jer bi se to

---

²⁷ Zakon o stečajnom postupku, *Službene novine* FBiH, br. 29/03, 33/04, 42/06,52/18, članak 142. stav 2.

moglo lako poistovjetiti sa posrednom privatizacijom uz minimalna ulaganja kapitalnih sredstava.

3.5.Vrste plana restrukturiranja

Vrsta stečajnog plana određuje se prema cilju koji on želi postići. Postoje tri vrste stečajnog plana:²⁸

- likvidacijski,
- sanacijski i
- prijenosni.

Cilj likvidacijskog plana je likvidacija stečajnog dužnika. Prednost ovog plana u odnosu na klasični likvidacijski postupak je u načinu i vremenu unovčenja stečajne mase. Kada je to od koristi za stečajne povjerioce i stečajnu masu, postupak se može produžiti. U stečajnom planu se mora točno navesti do kada će stečajni dužnik nastaviti s gospodarskim aktivnostima, a nakon isteka tog roka, provodi se prodaja imovine, namirenje povjerilaca i brisanje privrednog subjekta iz sudskog registra.

Cilj sanacionog plana je sanacija stečajnog dužnika tako što on nastavlja poslovati i raspolagati svojom imovinom. Povjerioci se u pravilu namiruju iz očekivanih budućih prihoda poduzeća. Postotak do kojih se potraživanja povjerilaca mogu smanjiti i rok do kojeg se isplata može odložiti nisu ograničeni u planu restrukturiranja, odnosno svi povjerioci odlučuju o tome.

Cilj prijenosnog plana je u biti restrukturiranje vlasništva, čime se, osim sanacije, provodi i izmjena vlasničke strukture. Ovim planom mogu se urediti različite vrste i načini namirenja stečajnih povjerilaca. Tako se, ako je prijenos imovine izvršen uz naknadu, povjerioci mogu namiriti iz sredstava dobivenih od te naknade ili njihovo namirenje može biti i konverzijom potraživanja u vlasničke udjele novostvorenog poduzeća.

3.6.Sadržaj stečajnog plana

Stečajni plan sastoji se od pripremne osnove i osnove za provođenje.²⁹ Pripremnu osnovu čine mjere koje se poduzimaju da bi se uspješno ostvarila prava učesnika, odnosno mjere potrebne za realizaciju stečajnog plana. Osim toga, pripremna osnova mora sadržavati i ostale podatke o osnovama i posljedicama plana koji su značajni za donošenje odluke vjerovnika o planu i za njegovu sudsku potvrdu.³⁰ Osnova za provođenje sadrži odredbe o tome na koji način će se promijeniti pravni položaj stečajnog dužnika i ostalih učesnika u postupku.³¹

Stečajni plan uključuje:³²

- opis načina, vremena i iznosa do kojeg povjerioci sa osiguranim pravima i druge vrste povjerilaca trebaju biti isplaćeni ili namireni na neki drugi način,
- konverzije potraživanja povjerilaca u kapital stečajnog dužnika,
- novo zaduživanje dužnika i vrsta garancija koje će biti ponuđene svakoj od kategorija povjerilaca i novih investitora,

²⁸Čolović, V., Milijević, N., Velimirović, m., spasić, s., *aktuelna pitanja stečajnog prava, banja Luka 2008*, str.259.

²⁹Zakon o stečajnom postupku, *Službene novine* FBiH, br. 29/03, 33/04, 42/06,52,18 članak 144.

³⁰Ibid. članak 145. stav 1. i 2.

³¹Ibid. članak 146. stav 1.

³² Ibid. članak 146. stav 2.

- način na koji će biti isplaćeni povjerioci u cijelosti ili zaštićeni od šteta koje mogu biti rezultat primjene plana,
- stepen do kojeg se dužniku može oprostiti njegov dug,
- način kompenzacije koji se nudi svim kategorijama, te razlika u smislu raspodjele u slučaju likvidacije dužnika,
- finansijske prognoze i vrstu mjera koje trebaju biti poduzete da bi se vratila profitabilnost poduzeća dužnika,
- način izvršenja restrukturiranja (reorganizacije), posebno u vezi sa organizacijskim, upravljačkim, finansijskim, tehničkim i mjerama za smanjenje broja zaposlenih,
- izvor financiranja i finansijskog plana za primjenu stečajnog plana, uključujući povećanje osnovnog duga kao i drugih mjera koje se poduzimaju zakonom.

4. RESTRUKTURIRANJE U STEČAJU U BOSNI I HERCEGOVINI

U BiH (U Federaciji BiH, kao i u Republici Srpskoj) je veoma teško doći do podataka o reorganizaciji o stečaju, kao što su vrijeme provedeno u reorganizaciji u stečaju, procent naplate povjerilaca u reorganizaciji itd. Jedini relevantni indikator koji govori o prestanku poslovanja poduzeća i efikasnosti stečajnog procesa jeste onaj koji koristi Svjetska banka u svom izvještaju DoingBusiness („lakoća poslovanja“).

Ovaj indikator obuhvaća vrijeme i trošak koji je neophodno napraviti da se riješi stečaj poduzeća. O trošku stečaja, vremenu provedbe i procentu namirenja povjerilaca u stečaju detaljnije se govori u poglavlju tri ovog doktorskog rada.

4.1. Ekonomsko-računovodstveni aspekti stečaja

4.1.1. Stečaj sa aspekta finansijskog izvještavanja i revizije

Priznavanje, mjerenje (vrednovanje) i prezentiranje elemenata finansijskih izvještaja temelje se na zahtjevima koji su postavljeni u Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI). MRS/MSFI predstavljaju osnovni okvir kojim se utvrđuju načela i daju smjernice za postupak sastavljanja i prezentiranja osnovnog seta finansijskih izvještaja kao značajne informacijske podloge pri donošenju poslovnih odluka vlasnika, uprave, kreditora, dobavljača, kupaca i drugih.

Odredbama tačke 10. MRS 1 – Prezentiranje finansijskih izvještaja, potpuni set finansijskih izvještaja čine³³:

- Izvještaj o finansijskom položaju na kraju perioda,
- Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti perioda,
- Izvještaj o promjenama kapitala tokom perioda,
- Izvještaj o novčanim tokovima tokom perioda,
- Bilješke, koje obuhvaćaju sažetak važnih računovodstvenih politika i druga objašnjenja i
- Izvještaj o finansijskom položaju na početku najranijeg usporednog perioda ako subjekt neku računovodstvenu politiku primjenjuje retroaktivno ili ako retroaktivno prepravlja stavke u svojim finansijskim izvještajima ili ako stavke u finansijskim izvještajima reklasificira.

³³ Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja i Međunarodni računovodstveni standardi, dostupno na: http://www.srr-fbih.org/msfi_mrs.asp

Prema odredbama člana 36. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine³⁴, godišnje finansijske izvještaje čine:

- Bilanca stanja - Izvještaj o finansijskom položaju na kraju perioda,
- Bilanca uspjeha - Izvještaj o ukupnom rezultatu za period,
- Izvještaj o gotovinskim tokovima - Izvještaj o tokovima gotovine,
- Izvještaj o promjenama na kapitalu,
- Bilješke uz finansijske izvještaje.

Izuzetno mala poduzeća godišnje finansijske izvještaje prezentiraju kroz:

- Bilanca stanja - Izvještaj o finansijskom položaju na kraju perioda i
- Bilanca uspjeha - Izvještaj o ukupnom rezultatu za period.

Prikaz računovodstvenih propisa u Bosni i Hercegovini dat je u tabeli 4.

Prema Zakonu o računovodstvu FBiH, pravno lice kod koga je nastala statusna promjena, sastavlja finansijske izvještaje sa datumom statusne promjene. Pravno lice nad kojim je otvoren postupak stečaja, odnosno likvidacije, sastavlja finansijske izvještaje na datum otvaranja, odnosno zaključivanja stečaja, odnosno likvidacije, i to u roku 60 dana od dana nastanka statusne promjene, pokretanja postupka likvidacije ili otvaranja stečaja, a za ostale poslovne godine u roku od 120 dana od dana isteka poslovne godine.³⁵ U slučajevima statusne promjene, stečaja i likvidacije na svim obrascima stavlja se oznaka iz koje je vidljivo da se radi o statusnoj promjeni, stečaju ili likvidaciji pravnog lica.

Primarni cilj finansijskih izvještaja kod redovnog poslovanja je da se osiguraju finansijske informacije za zainteresirane korisnike a to su prije svega: vlasnici, menadžeri, kreditori, kupci, dobavljači, javnost, država itd. Kod poduzeća u stečaju primarni cilj finansijskih izvještaja je da se osiguraju finansijske informacije organima stečajnog postupka, a to su: stečajni povjerioci, stečajni sudac i odbor povjerilaca, a u svrhu što veće moguće naplate potraživanja povjerilaca.

Povjerioci stečajne mase zahtijevaju informacije isključivo radi procjene naplativosti svojih potraživanja i nadzora nad postupkom stečaja. U nekim zemljama u okruženju postoje i određena regulatorna tijela³⁶ za stečajne postupke i oni od finansijskog izvještavanja poduzeća u stečaju zahtijevaju informacije koje će osigurati veću transparentnost postupka stečaja.³⁷

Kao što je navedeno, u stečajnom postupku se sastavlja početna stečajna bilanca i završna stečajna bilanca. Sastavljanje finansijskih izvještaja Zakonom o računovodstvu i reviziji FBiH je obavezno za tekuću poslovnu godinu za sva poslovna lica. Spomenuti zakoni ne razlikuju poduzeća u redovnom poslovanju, od poduzeća u stečaju. Iz prethodnog proizlazi, forma i sadržaj godišnjeg obračuna za poduzeće u stečaju su ista kao i kod poduzeća u redovnom poslovanju, odnosno poduzeća koja posluju sa kontinuitetom.

³⁴ Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21

³⁵ Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21, članak 35. i članak 44.

³⁶ Prema Zakonu o stečaju u Republici Srbiji postoji Agencija za licenciranje stečajnih upravnika koja vrši nadzor nad stečajnim upravicima i stečajnim postupcima.

³⁷ Škarić, J. K.: Finansijsko izvještavanje poduzeća u bankrotstvu, Acta Economica, god. 9, br. 14/februar 2016.

Izuzetak od prethodnog mogu biti mala pravna lica, koja ne moraju da primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI), a koja pritom ne izdaju vrijednosne papire ili čijim vrijednosnicama se ne trguje. Prema Zakonu o računovodstvu i reviziji FBiH³⁸ uređeno je da pravna lica koja sastavljaju vanredne financijske izvještaje iste moraju u pisanoj formi dostaviti Agenciji za financijsko informativne poslove (AFIP) ili FIP, u roku od 60 dana od dana kada su ti izvještaji sastavljeni.

Na svim predanim obrascima vanrednih financijskih izvještaja se stavlja oznaka „u stečaju“, s tim što Zakon o gospodarskim društvima ne promatra gospodarski subjekt u stečaju kao novo pravno lice.

Kao što je navedeno, financijsko izvještavanje se temelji na MRS i MSFI. Te standarde donosi Međunarodna federacija računovođa i oni predstavljaju osnovu za sastavljanje financijskih izvještaja poduzeća u stečaju.

Među trenutno postojećim standardima ne postoji nijedan koji je posvećen računovodstvu u stečaju. U određenim standardima se djelimice izlažu principi koje bi trebalo poštovati u slučaju otvaranja stečajnog postupka. U MRS-u 1 – Prikazivanje financijskih izvještaja uređuje da poduzeće mora uložiti napore i provjeriti da li postoji mogućnost, ili da postoji namjera da to poduzeće neće posloovati naredni izvještajni period. Ukoliko taj princip kontinuiteta nije ispoštovan, u slučaju dobrovoljne likvidacije ili prestanka poslovanja (što vjerojatno podrazumijeva otvaranje stečajnog postupka), nalaže se da poduzeće mora objaviti te činjenice. Međutim, ne preporučuje se, niti precizira, na koji način će biti vrednovana imovina i na koji način će biti sastavljeni financijski izvještaji. Pretpostavlja se da bi u tom slučaju imovina bila vrednovana po likvidacijskim vrijednostima, odnosno trenutnim tržišnim vrijednostima imovine u trenutku prodaje. Osnovna pretpostavka je da bi, u slučaju posjedovanja informacija da poduzeće neće nastaviti sa redovnim poslovanjem, bilo poželjno upotrijebiti likvidacijsku vrijednost imovine i po njoj sastaviti financijske izvještaje.³⁹

Sa aspekta revizije financijskih izvještaja poduzeća u stečaju, u Zakonu o računovodstvu i reviziji FBiH se ne predviđaju posebni uvjeti, pa se može pretpostaviti da se za njih vrši revizija na isti način kao i za ostala poduzeća koja redovno posluju. Sva poduzeća u kategoriji srednjih i velikih pravnih lica, pravnih licima koja emitiraju ili vrše prodaju vrijednosne papire kao i matična pravna lica moraju vršiti reviziju financijskih izvještaja. Mala pravna lica kao niti mikro poduzeća nemaju takvu obavezu, ali mogu vršiti reviziju ukoliko to žele.⁴⁰

Prema Zakon o stečajnom postupku FBiH (u daljnjem tekstu ZOSP FBiH), stečajni sudac može odrediti revizora za ocjenu završnog računa u stečajnom postupku nakon što je omogućio stečajnom upravitelju i odboru povjerenika da se izjasne o licu koje treba biti postavljeno za revizora.⁴¹

Kako je cilj stečajnog postupka kolektivno namirenje povjerenika, proizlazi da je njihov osnovni cilj i interes objektivno evidentiranje i prikazivanje cjelokupne imovine u aktivi i

---

³⁸ Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“, broj 15/21, članak 35 i članak 44.

³⁹ Vuzdraković, M. „Komparativna analiza ekonomskih aspekata stečaja“, rad, Univerzitet Singidinum, 2017.

⁴⁰ Prema zakonu o računovodstvu i reviziji FBiH, pravna lica se razvrstavaju na mikro, mala, srednja i velika, zavisno od pokazatelja utvrđenih na dan sastavljanja financijskih izvještaja u poslovnoj godini, prema sljedećim kriterijima: visina prihoda, vrijednost imovine, prosječan broj zaposlenika u toku godine.

⁴¹ Ibidem., članak 97. stav.3.

točno bilanciranje obaveza u pasivi. Također, bitno je i točno prikazivanje ostalih računovodstvenih promjena koje se dešavaju u stečajnom postupku, kao što su, naprimjer, prihodi od eventualnog izdavanja u zakup nepokretne i pokretne imovine i ostali prihodi koje u stečaju ostvaruje stečajni dužnik (prihodi od kamata itd.).

Za reviziju završnog računa poduzeća u stečaju odstupa se od redovnih postupaka i procedura u reviziji, odnosno sam postupak revizije ne vodi se po svim revizijskim standardima. Ovdje nije potrebno neko posebno planiranje revizije, procjena rizika, procjena značajnosti i dr., jer se za postizanje pouzdanosti i vjerodostojnosti završnog računa poduzeća u stečaju moraju pregledati sve transakcije i poslovni događaji koji su se desili u toku stečajnog postupka.

Nakon dobivanja rješenja od stečajnog suca za reviziju stečajnog dužnika, revizor bi trebao pismeno zatražiti od stečajnog upravitelja ili ovlaštenog lica (računovođe) poduzeća u stečaju sljedeću dokumentaciju:

- rješenje o otvaranju stečajnog postupka i upis u sudski registar poduzeća u stečaju s novim ovlaštenim licem-stečajnim upraviteljem,
- ID broj, PDV broj i obavještenje o razvrstavanju stečajnog dužnika,
- zapisnik sa održanog ispitnog i izvještajnog ročišta, kao i izvještaj o ekonomskom stanju stečajnog dužnika,
- rješenje suda o priznatim, osporenim i odbačenim prijavama potraživanja,
- rješenje suda o određivanju naknade stečajnom upravitelju,
- rješenje suda o određivanju visine naknade članovima odbora povjerilaca,
- tabele prijavljenih, priznatih i osporenih potraživanja s naznakom isplatnih redova te izlučnih i razlučnih povjerilaca, kao i spisak prijava koje je stečajni upravitelj odbacio kao neblagovremene,
- zapisnik o primopredaji imovine, prema članu 25. ZOSP FBiH,
- popis stečajne mase,
- procjenu nepokretne i pokretne imovine od ovlaštenih procjenitelja i sudskih vještaka,
- početna stečajna bilanca dužnika,
- preliminarnu početnu stečajnu kvotu naplate povjerilaca,
- pojedinačne godišnje financijske izvještaje,
- završni obračun za period od otvaranja stečajnog postupka do zaključenja na obrascima za godišnji obračun (BS, BU, izvještaj o gotovinskim tokovima itd.),
- zaključna bilanca stečajnog dužnika,
- pregled priliva i odliva u toku stečajnog postupka,
- završnu stečajnu kvotu naplativosti povjerilaca,
- kopije zapisnika sa sjednica skupštine povjerilaca kao i zapisnika sa sjednica odbora povjerilaca,
- spisak svih pojedinačnih tužbi koje su pokrenute od stečajnog upravitelja,
- kopije ugovora o zakupu (ako ih je bilo),
- specifikacije obračuna plaća za radnike koji su ostali u stečajnom postupku,
- kopije specifikacija radnika koji su radili po ugovoru o djelu u toku stečaja,
- dokumentaciju vezanu za objavu oglasa za prodaju nepokretne i pokretne imovine i zapisnika s održanih licitacija prodaje,
- dokumentaciju vezanu za kupoprodaju imovine (kupoprodajne ugovore),
- dokumentaciju vezanu za pojedinačne diobe (ako ih je bilo),
- sve izvode poslovnih banaka vezane za transakcije putem žiroračuna,

- blagajnu s potrebnom dokumentacijom,
- KUF, KIF, djelovodni protokol itd.

4.2. Postupak revizije završnog računa stečajnog dužnika

Iz odredbi Zakona o stečajnom postupku⁴², proizlazi da je osnovni cilj stečaja kolektivno namirenje stečajnih povjerilaca u što većem procentu. Iz toga proizlazi da je točno i vjerodostojno utvrđivanje imovine i obaveza stečajnog dužnika glavni zadatak revizora, odnosno ovlaštene revizorske firme kojoj je povjeren zadatak od stečajnog suca⁴³ da revidira završni račun stečajnog dužnika i, prema MreVS, izda mišljenje o toku stečajnog postupka. U tom smislu, revizor bi se najprije trebao fokusirati na početni stečajni bilanca stečajnog dužnika, odnosno utvrditi je li stečajni upravitelj pravilno vrednovao i evidentirao imovinu i obaveze stečajnog dužnika.

Za procjenu pravilnog evidentiranja i vrednovanja početne stečajne bilance revizor bi trebao najviše obratiti pažnju na sljedeće stavke:

- a) procjenu nepokretne i pokretne imovine, koju najčešće radi ovlašteni sudski vještak ili stečajni upravitelj formira komisiju za popis imovine (pokretne),
- b) potraživanja od kupaca u početnoj bilanci, odnosno otpise potraživanja od kupaca, zastarjelost potraživanja, izvode otvorenih stavki kupaca, procjena njihove naplativosti i druge zapisnike i dokumente iz kojih se vidi da su potraživanja pravilno i adekvatno utvrđena i vrednovana.
- c) U slučaju da je na kraju stečajnog postupka ostalo imovine koja nije unovčena, revizor bi trebao dodati i taj iznos kako bi mogao dobiti početna stanja.
- d) Nakon provjere pravilnosti početne stečajne bilance, revizor na osnovu dostupne dokumentacije vrši analizu unovčenja imovine, kao i diobe ostvarenih sredstava stečajnog dužnika. Za te potrebe revizor sastavlja izvještaj, odnosno zaključnu bilancu u vidu Tablica kako bi usporedio sa završnom bilancom stečajnog upravitelja.
- e) Cilj revizorovog zaključnog stečajne bilance je da se prikažu novčani priljevi i odljevi u stečajnom postupku i usporede sa završnom bilancom stečajnog upravitelja.
- f) Revizor bi po završetku izrade zaključne bilance i usporedbe sa završnom stečajnom bilancom stečajnog upravitelja trebao izračunati i konačnu stečajnu kvotu namirenja povjerilaca i usporediti je sa izvještajem stečajnog upravitelja.

4.3. Izvještaj o izvršenoj reviziji poduzeća u stečaju

Za reviziju financijskih izvještaja kako poduzeća koja posluju po načelu kontinuiteta poslovanja („going concern“), a tako i poduzeća koja su u stečaju, koriste se Međunarodni revizijski standardi (International Standards on Auditing-ISA)⁴⁴.

Karakteristika Međunarodnih revizijskih standarda je da se oni stalno usavršavaju i prilagođavaju novonastalim situacijama.⁴⁵

⁴²Zakon o stečajnom postupku, „Službene novine FBiH“, br. 29/03, 33/04, 42/06

⁴³ Ibidem., članak 97. stav 3.

⁴⁴ Za objavu ovih standarda zadužen je IAASB - International Auditing and Assurance Standards Board (Odbor za međunarodne standarde revidiranja i izražavanja uvjerenja) koji je osnovao IFAC - International Federation of Accountants (Odbor Međunarodne asocijacije računovođa)

⁴⁵Tušek, B., Žager, L., Rička, Ž., (2006), Revizija - podrška poslovnom upravljanju, Revicon, str. 123

ZAKLJUČAK

Stečaj je zakonom utvrđen postupak koji se provodi nad imovinom dužnika radi kolektivnog namirenja povjerilaca. Osim namirenja povjerilaca, stečajem se onemogućava daljnje loše poslovanje privrednog subjekta.

U Bosni i Hercegovini stečajna legislativa je u nadležnosti entiteta Bosne i Hercegovine i oba entiteta su donijela gotovo identične zakone o stečajnom postupku. Oba zakona uređuju uvjete za otvaranje stečajnog postupka, stečajni postupak, pravne posljedice njegovog otvaranja i provođenja, te restrukturiranje stečajnog dužnika nesposobnog za plaćanje na osnovu stečajnog plana.

Mišljenja stečajnih upravitelja, vezano za računovodstveni postupak vođenja stečaja kao i finansijsko izvještavanje društava u stečaju su da stečajna legislativa nije u potpunosti definirana Zakonom računovodstvu (FBiH i RS) i da bi trebalo donijeti nacionalne standarde koje bi detaljnije regulirala ova problematika. Također njihovo mišljenje je da početni stečajna bilanca treba biti sastavljena kao i pri sastavljanju redovne bilance i da bi trebao biti sastavljen po procijenjenoj fer vrijednosti. Oni su, također, mišljenja da je potrebno propisati sadržaj i formu finansijskih izvještaja koji bi se dostavljali stečajnom sudcu..

Analizom dostupnih podataka došlo se do sljedećih zaključaka:

- plan restrukturiranja, prema svim pokazateljima, omogućava njegovu realnu primjenu u šestogodišnjem razdoblju,
- omogućava se uspješno poslovanje poduzeća u navedenom pravnom statusu,
- poslovanje će omogućiti da poduzeće izvršava obaveze prema povjeriocima solidnom postotku i to iz tekućeg poslovanja, a bez umanjivanja stečajne mase, odnosno imovine poduzeća,
- zadržava se postojeći broj zaposlenih koji će nastaviti sa radom
- korisnici komunalnih usluga poduzeća su zadovoljni pruženom uslugom

Na osnovu logičkog i funkcionalnog sistema induktivno – deduktivnog zaključivanja, na osnovu teorijskih i empirijskih činjenica dolazi se do zaključka da: “Kvaliteta restrukturiranja poduzeća u stečaju utječe na uspješan nastavak poslovanja poduzeća.”

U radu se došlo do određenih spoznaja koje se mogu navesti kao preporuke u vođenju stečajnih postupaka i to su :

- U Bosni i Hercegovini restrukturiranje se malo koristi u našem stečajnom postupku, iako daje velike mogućnosti za nastavak poslovanja po usvojenom stečajnom planu; omogućava bolje namirenje potraživanja nego kada se provodi postupak stečajne likvidacije društva; predstavlja šansu za novi početak stečajnog dužnika i dalji nastavak poslovanja. Iz svega navedenog može se zaključiti da bi trebalo češće koristiti restrukturiranje u stečajnom postupku kao najbolji model.
- Budući da na kvalitetu stečajnog postupka utječe dužina trajanja i troškovi stečajnog postupka kao i procent naplate povjerilaca potrebno bi bilo skratiti dužinu trajanja stečajnog postupka čine bi se smanjili i troškovi stečajnog postupka a time bi se povećao i procent naplate povjerilaca.
- Kao glavni razlog pokretanja stečajnog postupka, osim platežne nesposobnosti i prijetnje platežne nesposobnosti u stečajno zakonodavstvo bi trebalo uvesti i pojam – gubitak iznad visine kapitala.
- Pokretanje i vođenje stečaja za veći broj sudaca i sudova ali i onih koji bi trebali inicirati ili pokrenuti stečajni postupak kasni iz raznih razlog .

- Zbog toga u BiH ima veliki broj privrednih subjekata koji bi trebali provesti stečajni postupak a ti slučajevi su na čekanju .
- Potrebno bi bilo poboljšati harmonizaciju domaćeg prava sa pravnom tradicijom EU .

Brojne su i druge slabosti koje treba otkloniti kako bi stečajevi bili dio rješenja poduzeća koja bi restrukturiranjem bila izliječena i nastavila sa normalnim radom .

Možda bi u pojedinim slučajevima i promijenila vlasnika ali bi se sačuvala radna mjesta i imovina .

LITERATURA

1.Knjige i monografije

1. Auditing Concepts Committee, „Report of the Committee on Basic Auditing Concepts“, TheAccountingReivieiu, Vol. 47, Supp. 1972.
2. Alter J. A BankruptWay To Do Business, Newsweek, Vol.145, 2005
3. Altman, E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis, and the Prediction of Corporate Bankruptcy. Journal ofFinance, 23, 1968.
4. Barbić J.:Preustroj dužnika u stečaju, zbornik radova sa godišnjeg savjetovanja“Aktuelna pitanja hrvatskog gospodarstva i pravne prakse“ u Opatiji,1996, inženjering biro, zagreb,1996.
5. Baird G. D., Morrison R. E., Bankruptcy Decision Making, J.Law Econ Organ, 2001.
6. Belak, V. I suradnici: Računovodstvo poduzetnika, RRIF Plus d.o.o., Zagreb, 2016.
7. Crnković, L., Martinović, J., Mijoč, I: Financijsko računovodstvo, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2008.
8. Crnković, L., Mijoč, I., Mahaček, D.: Osnove revizije, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2015.
9. Čolović, V., Milijević, N., Stečajni postupak, Panevropski univerzitet Apeiron u Banjoj Luci, Banja Luka, 2015.
10. Čolović, V., stečajno pravo, Banja Luka.,2015.
11. Damodaran, A. (2006), damodaran on valuation: Security Analysis for Investment and Corporate Finance.2nd ed. New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
12. Dika M., Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka , Narodne novine , Zagreb 2002
13. Deakin, E. (1972): A discriminant analysis of predictors of business failure, Journal of accounting research,
14. Dukić – Mijatović Prof. Dr Marijana, „Vodič kroz stečajni postupak – Osvrt na stečajno zakonodavstvo bivših jugoslovenskih republika“, Novi Sad, 2015
15. Jahić, M., Financijsko računovodstvo, II dopunjeno izdanje, Udruženje revizora FBiH, Sarajevo, 2008.
16. Jogunčić L. ; pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, Poslovni konsultant , Tuzla

17. Kalić, I.: Pripremne radnje za godišnji obračun 2019., Priručnik KPE, FINconsult, Tuzla, decembar 2019.
18. Kikanović, R. i dr.“Računovodstvo društava u stečaju i likvidaciji“, Zbornik radova sa 18. Međunarodnog Simpozijuma: Izazovi poslovnog okruženja, Neum, 2020.
19. Mikerević, D., "Sudska vještačenja i stečajevi" Instruktivna nastava za stjecanje profesionalnog zvanja certificirani forenzični računovođa, Ekonomski fakultet Banja Luka,
20. Mikerević, D.: Principi i praksa procjene vrijednosti poduzeća Finrar d.o.o. i Financing d.o.o., Banja Luka, 2009.
21. Milijević N. i Čolović V., Stečajni postupak , Banja Luka 2004
22. Novak, B., Sajter, D., članak: Mora li stečaj biti i „smrt“ trgovačkog društva? - odgovori Europske unije i Hrvatske
23. Orsag, S.:Vrednovanje poduzeća, infoinvest, Zagreb, 1997.
24. Paulus, ch. G,The German Insolvency Code, Texas International Law Journal, vol.33,1998.
25. Perić, J.: Osnove vrednovanja poduzeća, Fintrade&Tours, Rijeka, 2005.
26. Rađen. D., Stečajna reorganizacija kao instrument korporativnog upravljanja na primjeru srpskih kompanija u finansijskim teškoćama, doktorska disertacija, Univerzitet Singidunum , Beograd , 2021.
27. Sunulahpašić S., Naučni skup „Ekonomija u digitalnom dobu“, Visoka škola Banja Luka College, Banja Luka, 2018.
28. Sunulahpašić S., magistarski rad „Značaj plana restrukturiranja u stečaju na uspješan nastavak poslovanja poduzeća“, Ekonomski fakultet Sveučilišta Mostar, 2019.
29. Sunulahpašić S., Pravno ekonomska regulativa poduzeća u stečaju Doktorska disertacija, sveučilište Vitez ,2021.
30. Slijepčević D. i Spasić S., Komentar Zakona o stečajnom postupku, Beograd 2006.
31. Stanković G., Stečajno procesno pravo, Sl. List SCG, Beograd , 2006
32. Škarić, J. K.: Financijsko izvještavanje poduzeća u bankrotstvu, Acta Economica, god. 9, br. 14/februar 2016.
33. Šušak, T. „Oblikovanje modela za predviđanje bankrota poduzeća na temelju računovodstvenih informacija“, diplomski rad, Ekonomski fakultet Split 2019, dostupno na: <http://e-lib.efst.hr/2019/2122634.pdf>
34. Topoličić D.; Afrić V. ; Stečaj viđen očima zaposlenih; jedno hrvatsko poduzeće; Društvena istraživanja god.9 (200) br 6 Zagreb, 2000
35. Vitezić N., Predviđanje stečaja i indikatori ranog upozorenja; Financijsko restrukturiranje profitnog i neprofitnog sektora u Hrvatskoj, Hrvatska zajednica računovođa i finansijskih djelatnika, Zagreb 2006.
36. Vukoja, B., Sunulpašić S. Vukoja B.; Kreativno računovodstvo kao uzrok nastanka stečaja poduzeća, Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem "QUALITY 2022", Neum, 2022.
37. Vukoja, B., Sunulahpašić S. .; Vrednovanje kvalitete stečajnog postupka iz perspektive stečajnih upravitelja u Bosni i Hercegovini, Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem "QUALITY 2019", Neum, 2019.

38. Vukoja, B., Katić, B. Korporativno izvješćivanje, revizija i analiza, Grude, Revident, 2016
39. Vukoja, B., Korporativno izvješćivanje, revizija i analiza, Grafotisak, Grude, 2017.
40. Vukoja, B., Korporativno izvješćivanje, revizija i analiza, drugo dopunjeno izdanje, Revident Grude, 2021.
41. Vukoja, B., Revizija finansijskih izvještaja gospodarskih društava, znanstveni rad, <http://www.revident.ba/public/files/revizija-financijskih-izvjestaja-gospodarskih-drustava.pdf>–str.2 (Preuzeto: 11.9.2022)
42. Vuzdraković, M. „Komparativna analiza ekonomskih aspekata stečaja“, , Doktorski rad, Univerzitet Singidinum , 2017
43. Zelenika R.; Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, beograd,1998.
44. Zenzerović,R. ; Peruško,T., Kratki osvrt na modele za predviđanje stečaja, ekonomska istraživanja 19, Zagreb, 2006 .

2.Zakoni , pravilnici, standardi

1. Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja i Međunarodni računovodstveni standardi, dostupno na: http://www.srr-fbih.org/msfi_mrs.asp
2. Međunarodni standardi vrednovanja, Savez računovođa i revizora Republike Srpske i Finrar, Banja Luka, 2009.
3. Međunarodni revizijski standardi, Hrvatska zajednica revizora, Zagreb, 1993.
4. 19. Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja i Međunarodni računovodstveni standardi, dostupno na http://www.srr-fbih.org/msfi_mrs.asp
5. Zakon o izmjenama zakona o stečajnom postupku F BiH, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine br.52/18 od 04.07.2018.
6. Zakon o porezu na dodatnu vrijednost „Službeni glasnik BiH“, br. 9/05, 35/05 i 10/08
7. Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH“ broj 83/09.15/21;
8. Zakon o stečajnom postupku, „Službene novine Federacije BiH“, br. 29/03, 33/04, 42/06
9. Zakon o stečaju, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 104/2009, 99/2016 – dr zakon , 71/2017-odluka US i 83/2019
10. Zakon o stečaju, prinudnom poravnanju i likvidaciji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine br. 1/2002),

3. Internet-izvori:

- Agencije za licenciranje stečajnih upravitelja Republike Srbije: <http://alsu.gov.rs/>
- Doing Business: www.doingbusiness.org
- Ministarstvo financija Republike Hrvatske: <http://www.mfin.hr/>
- Mreža pravde u Bosni i Hercegovini: <http://www.mrezapravde.ba/>
- <http://aci.pitt.edu/2840/01/070.pdf>
- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32000R1346>